

Zoloty Potik

שם בפולנית: Potok Złoty

שם באוקראינית: Zoloty Potik

שם בעברית: פוטוק זלוטי

שם ביידיש: פּאָטיק (Potik)

היסטוריה מנהלית:
District Bohorodchany

נתוני אוכלוסייה:

השנה	כלל האוכלוסיה	יהודים
1765	(?)	335
1880	3142	1247
1900	3369	1036
1921	3174	895

[קישורים חיצוניים: פוטוק זלוטי באתר Gen Jewish](#)

הערות:

פוטוק זלוטי שוכנת כ 20 ק"מ מדרום לבוצ'אץ'. שם העיר בתרגום מפולנית הוא "נהר הזהב", וככל הנראה קשור גם למקומה של העיר בקרבת הדנייסטר, וגם להיסטוריה של הקמתה. היישוב במקום נוסד ככל הנראה בשנת 1570 בידי האציל יעקב פוטוצקי, שהיה הוויבודה של ברצלב. בנו ויורשו, סטפן פוטוצקי הביא לפיתוחה של העיר, וכבר בשנת 1600 הכפר קיבל מידי המלך זיגמונד השלישי זכויות של עיר מגדברוגית, עם ימי יריד שנתיים וימי שוק שבועיים. פוטוצקי, הקים בה מנזר של הכנסייה הדומיניקנית, ואף הביא לעיר את אשתו העשירה, ואת אוצר הנדוניה האדיר שהביאה איתה. להגנת האוצר והעיר הוא הקים בה מבצר עם חפיר ומגדלי שמירה. הוויבודה סטפן פוטוצקי נקבר בעיר בשנת 1631. בשנות המלחמה עם העות'מנים נכבשה העיר ב 1672 ולאחר מכן גם ב 1676.

קרא עוד... בשנת 1772 נכבשה פוטוק בידי האוסטרו-הונגרים והפכה חלק מגליציה. במהלך המאה ה 19 התדרדר מצבה הכלכלי של העיר, והיא נמכרה ועברה מיד ליד. במהלך המלחמת העולם הראשונה נכבשה העיר בידי הרוסים והוצב בה מטה הפיקוד האזורי, ובשל כך העיר ספגה הפגזות רבות. חלקי העיר ההיסטוריים, המבצר, הארמון חרבו ברובם, ועם נסיגת הצבא הרוסי נבזז גם המנזר הדומיניקני ורכוש רב של האוכלוסיה המקומית, ואף הוצתו כ 100 בתים בידי הקוזאקים הנסוגים.

יהודים

יהודים נזכרים בפוטוק זלוטי בתעודות שונות כבר בשנת 1635, ובתיעוד מפרעות ת"ח-ת"ט נזכר גם ר' וואלף שהיה ככל

הנראה חוכר אדמות. הקהילה היהודית בעיר הפכה לקהילה עצמאית ובמפקד היהודים בשנת 1765 קהילת פוטוק זלוטי חולשת על יהודים מ 111 כפרים בסביבה. ככל הנראה עיסוקם של היהודים בפוטוק זלוטי לא היה שונה מן המקובל בערים אחרות. יהודים בעיקר עסקו במתן שירותים - ברוכלות זעירה, במסחר בתוצרת חקלאית לסוגיה, בחכירות ובמלאכות שונות. באמצע המאה הי"ט קבע בעיר הקטנה את מושבו ר' ישראל פרידמן, הרבי מרוז'ין, אשר קנה את האחוזה בכדי למנוע את גירוש מאוסטרו-הונגריה. לאחר מותו נמכרה האחוזה שוב בידי ילדיו, שלא רצו להמשיך ולהחזיק באחוזה בשל בעיות הלכתיות הקשורות לשמירת השבת תוך ניהול מלאכות האחוזה, ובעיקר בהפעלת מזקקות הוודקה. בשנת 1866 כיהן בעיר הרב שלום מרדכי שבדרון, מהרש"ם, שהיה לימים רבה של בז'אני (ברז'אן), והיה לאחד מפוסקי ההלכה החשובים בראשית המאה העשרים.

לקראת סוף המאה הי"ט החלה עזיבה של יהודים את העיר, כחלק ממגמה של עזיבת יהודים את רחבי גליציה לטובת ערים גדולות באוסטריה ומעבר לים באמריקה.

בעת הכיבוש הרוסי סבלה כל העיר סבל רב מידי הקוזאקים שישבו בעיר, אך גם לאחר המלחמה, בימיה האחרונים של 'הרפובליקה האוקראינית המערבית' שדדו חיילים אוקראינים וכפריים מן הסביבה את שאריות המזון והביגוד שהיו בידי תושבי פוטוק זלוטי היהודיים. בשנים הראשונות שלאחר המלחמה הגיע רבים מן היהודים לחרפת רעב, למרות הסיוע הכספי שהגיע מבני העיר שנדדו לארצות הברית.

החל מסוף המאה הי"ט וראשית המאה העשרים, גם בפוטוק זלוטי התקיימה פעילות ציונית ענפה, ובשנות השלושים של המאה העשרים הוקמה בקרבת העיר חווה להכשרת חלוצים של תנועת עזרה.

מלחמת העולם השנייה

עם פרוץ המלחמה עברה פוטוק זלוטי לידי הסובייטים, כחלק מהסכם ריבנטרוב-מולטוב, אך אין מידע על קורות את היהודים באותה התקופה. עם הכיבוש הגרמני ב 10.07.1941 עברה האחריות על היהודים לידי המשטרה האוקראינית, והללו היו פוקדים את בתי היהודים, בוזזים ומכים אותם. בעיר הוקם יודנראט אשר נאלץ לספק לגרמנים תשלומי כופר של רכוש, תכשיטים וכסף, וכן כוח אדם לעבודות כפייה שונות. בסתיו 1942 נצטוו היהודים לעקור לבוצ'אץ', ומשם גורשו למחנות השמדה ב 17.10.42 וב 27.11.42, והנותרים בגטו בוצ'אץ' מתנאים קשים ביותר בגטו שהוקם בעיר. מבני העיר שרדו בסוף המלחמה כ 30 איש, שהתחבאו ביערות או אצל נוצרים.

מקורות:

דוד אסף, דרך המלכות: רבי ישראל מרוז'ין ומקומו בתולדות החסידות, ירושלים 1997.

מיכאל ואברהם יעקב ברוור, זכרונות אב ובנו, ירושלים 1966

פנקסי הקהילות, ב, פוטוק זלוטי, עמ' 415-416.

אזור היסטורי-תרבותי: Eastern Galicia

פריטים רלוונטיים לקהילה

שנה	סוג הפרט	כותרת
1873 עד 1939	מאגר שמות	Moses Bergman
1907	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Budżety na r. 1907 gmin żydowskich: Barysz, Buc...
1874 עד 1942	מאגר שמות	Chirne Mechles
1893 עד 1942	מאגר שמות	Dawid Nader
1882 עד 1942	מאגר שמות	Eisig Ghatzer

שנה	סוג הפריט	כותרת
1860 עד 1942	מאגר שמות	Feiwisch Brecher Josef
1863 עד 1942	מאגר שמות	Henia Reiner
1936	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Kartoteka "Aliji". Spisy Żydów... którzy wyjechal...
1905	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Korespondencja w sprawach zażaleń i protestów c...
1900	אינדקס מהארכיון המרכזי לתולדות העם היהודי	Korespondencja w sprawie zatwierdzenia i zmian ...
פריטים נוספים		

<http://www.jgaliciabukovina.net/he/node/110817?order=title&sort=asc> **Source URL:**